

Рекомендації для батьків щодо попередження неуспішності учнів

Шкільна успішність є важливим критерієм оцінки дитини як особистості з боку дорослих та однолітків. Ставлення до себе як до учня у значній мірі визначається сімейними цінностями. У дитини на перший план виходять ті її якості, які найбільше турбують її батьків-підтримка престижу (вдома задаються питання: «А хто ще отримав відмінну оцінку?»), слухняність («Тебе сьогодні не карали?») тощо.

Дорослі, незадоволені спадаючою продуктивністю навчальної роботи дитини, все більше й більше зосереджуються на цих питаннях у спілкуванні з нею, що підсилює емоційний дискомфорт. Виникає замкнене коло: несприятливі особистісні особливості дитини відображаються на її навчальній діяльності, низька результативність діяльності викликає відповідну реакцію оточуючих, а ця негативна реакція в свою чергу, підсилює особливості дитини, які виникли. Розірвати це коло можна, змінивши установки та оцінки батьків. Не караючи дитину за окремі недоліки, знижують рівень її тривожності та цим сприяють успішному виконанню навчальних завдань.

Якщо батьки виявляють, що їхні діти не цікавляться навчанням та навчальними предметами, то спершу треба з'ясувати, чим іншим цікавиться їх син чи донька. Це важливо знати, щоб виховувати пізнавальні інтереси на основі вже наявних та запобігти нерівномірному розвитку інтересів.

Звичайно ці причини полягають у наступному:

1. Не сформоване позитивне чи створене негативне ставлення до навчання, тобто непідготовлені передумови виховання інтересу до навчання.
2. Неправильно організована в сім'ї навчальна діяльність: відсутність трудового виховання, відсутність режиму, безлад у домі, не налагоджене життя в сім'ї, відсутність робочого місця.

Багато дітей не встигають у навчанні, їм не подобається вчитися тому, що батьки не виявляють інтересу до їхніх навчальних занять, не перевіряють, як вони виконують домашні завдання, чим займаються у вільний час.

Поради батькам, якщо у дітей виникають труднощі у навчанні.

При появі у школяра труднощів в оволодінні письмом:

1. Своєчасно помітити, що дитині важко писати та намагатися самим, а краще з педагогом, проаналізувати, в чому утруднення: поганий почерк, повільне письмо, недописування, неправильне написання літер тощо.

2. Звернутися до дитячого психіатра чи логопеда.

3. Отримавши у логопеда пораду та певні завдання, виконувати їх разом з дитиною щодня по 10-15 хвилин.

Які можна дати поради батькам щодо подолання у дітей труднощів у набутті навичок читання?

1. Постійно приділяти увагу розвитку мовлення, розширювати словниковий запас, слідкувати за правильністю вимови.

2. Своєчасно звертатися до логопеда при дефектах мовлення та утрудненні в опануванні навичками читання.

3. Доброзичливо, а не насильно прилучати дитину до читання.

Слід сформувати у дитини потребу та бажання читати. Для цього треба пропонувати книги, які їй цікаві. Не треба наполягати, щоб вона читала тільки вголос. Корисно щоденно читати вголос кілька хвилин для відпрацювання темпу та закріплення навичок читання. Батьки повинні заохочувати успіхи дитини та переконувати її, що труднощі в оволодінні навичками читання можна та потрібно подолати.

Щоб розширити запас загальної освіченості дитини, батьки повинні:

1. Своєчасно навчати умінням та навичкам, які відповідають віку дитини.

2. Стимулювати активність пізнання.

3. Контролювати засвоєння отриманих відомостей, щоб вони стали дійсно знаннями, які дитина може використовувати.

4. Розширювати кругозір дитини не лише на дидактичному матеріалі (настільних іграх, книжках, діафільмах), а й у різних життєвих ситуаціях.

5. Стимулювати дитину розповідати про те, що їй прочитали чи переказати зміст твору, казки, мультфільму спочатку за питаннями, що наштовхують, а потім самостійно. Вчити виділяти головну лінію сюжету, називати дійових осіб тощо.

6. Навчати дитину читати, рахувати та писати в ігровій формі.

7. Не допускати однобічного розвитку особистості дитини.

Шкільні успіхи і невдачі – це не показник виключно розумового розвитку та здібностей школяра. Шкільна успішність, скоріше, це сума умінь, навичок, знань і бажання вчитися. Дитині, яка не зацікавлена у навчанні, дуже складно отримати знання та зуміти їх застосувати на практиці. Відсутність мотивації до навчання часто веде до стійкої неуспішності та інтелектуальної пасивності. Неуспішність, в свою чергу, веде до відхилень у поведінці.

Щорічно у більшості учнів прагнення до досягнень у навчанні та мотивація до навчання знижується. Причому якщо раніше в таку категорію дітей потрапляли, в основному, підлітки – у зв'язку з перехідним періодом – то тепер неухильно знижується мотивація до навчання навіть у малюків в початковій школі.

З чого все починається?

Помилка батьків №1.

Батьки вважають, що дитина готова до навчання в школі, тому, що вона багато знає для свого віку. Але інтелектуальна готовність – це не синонім готовності психологічної, яка визначається рівнем розвитку довільної поведінки, тобто умінням дитини підкорятися певним правилам і робити не те, що йому хочеться в даний момент, а те, що робити необхідно. Тут важливо розвивати у дитини вміння долати себе: привчати дитину робити не тільки те, що йому подобається, а й те, що не подобається, але необхідно. І це завдання ще дошкільного віку.

Помилка батьків №2.

Дитину рано віддають в школу. Не можна скидати з рахунків біологічне дозрівання (кістковий і зубний біологічний вік). Біологічно незрілу дитину краще в школу не віддавати, тому у неї ще не сформована рука. Перевірити чи сформована рука можна наступним чином: попросити дитину ставити крапки в клітини. У нормі дитина проставляє 70 точок за 1 хвилину. Якщо результат нижче, то цілком можливо, що рука ще не закристалізувалася. Таким чином, біологічна неготовність дитини до школи веде, як правило, до важкої шкільної адаптації (дитина швидко втомлюється і не справляється), а це ймовірність того, що дитина починає тихо ненавидіти школу.

Помилка батьків №3.

Діти не відвідують дитячий садок. Відсутність контакту з однолітками веде до відсутності довільної поведінки, коли дитина змушена, щоб грати з іншими, дотримуватися правил, навіть, якщо йому не дуже хочеться, рахуватися з чужою думкою і бажанням, жити в колективі.

Помилка батьків №4.

Неблагополуччя в сім'ї: дитина, що звикла до високого емоційного негативного напруження під час переживань з приводу своєї сім'ї, як правило, вже просто не реагує на проблеми з приводу навчання і оцінок – у неї просто не вистачає на це енергії.

Помилка батьків №5.

Відсутність чіткої організації життя дитини, недотримання режиму дня, бездоглядність в побуті – діти, які організовані крім школи, тобто відвідують якісь цікаві для них заняття, як правило, незважаючи на навантаження, більш мотивовані до навчання.

Помилка батьків №6.

Порушення єдності вимог до дитини з боку батьків (завжди є лазівка для дитини щоб щось зробити не так, як треба, «зіштовхнути батьків лобами», поскаржитися бабусі і дідусеві на батьків)

Помилка батьків №7.

Неправильні методи виховання: придушення особистості, погрози, фізичні покарання або, навпаки, надмірна опіка.

Помилка батьків №8.

Завищені вимоги без урахування об'єктивних можливостей дитини; розсуд злого умислу, ліні, в той час, як можуть бути об'єктивні причини для цих проявів (соматичне стан, психологічні особливості, особливості розумового розвитку та ін.)

Помилка батьків №9.

«Вбивання» мотивації до навчання шляхом висміювання, некоректних висловлювань, порівняння з іншими дітьми, «загін» дитини в ситуацію неуспіху, невдачі та інше. Проектування своїх очікувань на доньку чи сина – це, напевно, найпоширеніша помилка батьків, не завжди навіть усвідомлювана.

Помилка батьків №10.

Батьки вірять у те, що діти повинні розділяти інтереси, які були у них в дитинстві, і часом не допускають навіть думки про те, що їх дитині це може бути зовсім не цікаво. Тиск батьків може бути тим сильніше, чим менше їм самим вдалося реалізуватися в цікавлять їх областях.

Формування спонукання до дії. Як це зробити на практиці?

Це означає не просто закласти в голову дитини готову мета і мотиви, а створити такі умови, таку обстановку, в яких йому самому захочеться вчитися.

1) З'ясувати, що є причиною низької мотивації: невміння вчитися або помилки виховного характеру. Дорослі часто говорять дітям про те, що «ти не будеш вчитися – станеш двірником». Така далека перспектива ніяк не

впливає на мотивацію до навчання. Дитину цікавить найближча перспектива. Але йому важко, він не справляється. Труднощі у навчанні формують небажання вчитися у тих, кого батьки не привчили їх долати. Як правило, такі діти не люблять вчитися. Причиною відсутності мотивації може бути і минулий невдалий досвід (два рази не вийшло, третій раз не буду і намагатися). Батькам необхідно вчити дитину «не здаватися», а продовжувати прагнути до результату, вірити в себе і свої сили і тоді результат не змусить себе чекати.

2) В процесі навчання, поки у дитини не сформована довільність поведінки, для дитини важливо, щоб батьки контролювали процес навчання і враховували індивідуальні особливості дитини: коли йому краще сісти за уроки, які уроки робити в першу чергу, коли робити паузи та інше. Але, якщо з початкової школи школі дитина не сформувала у себе навички навчальної діяльності, то відчуватимуться труднощі і в середній школі. Іноді дитина не вміє працювати з текстом – вчить виділяти головну думку, переказувати. Іноді дитина не може сісти за уроки вчасно – привчайте до самоконтролю.

3) Важливо створювати для дитини зону розвитку, а не робити за дитину те, що він може (хоча і з труднощами) зробити сам. Наприклад, не треба показувати, як вирішувати задачу, вирішуючи її замість дитини, а краще створити таку ситуацію, коли хоча б частину завдання дитина робить сама. «Ти старався, молодець. Але ти допустив дві помилки. Знайди їх». Процес більш тривалий, але більш правильний. При цьому, найчастіше така дитина (замість якого завдання виконують батьки) щосили маніпулює батьками, а батьки і не підозрюють про це. («Мама, тільки ти можеш так дохідливо мені пояснити і показати, як вирішувати таке завдання, ніхто інший не може, навіть вчителька» – маніпуляція чистої води).

4) Дуже важливий момент – оцінювання зробленої роботи батьками і вчителем. Батьки можуть оцінити роботу «Молодець, добре!» (Порівнюючи сьогоднішні результати дитини з вчорашніми), а вчитель, порівнявши результати дитини з класом, оцінить це як «погано». Для уникнення таких випадків, важливо мати постійний контакт зі школою і цікавитися вимогами, що пред'являються до учнів. В іншому випадку у свідомості дитини створюється образ ворога – вчителя (батьки хороші – хвалять, вчитель поганий – лає). А це породжує огиду до школи, небажання вчитися.

5) Згідно з результатами досліджень, мотивація успіху (і як наслідок, висока навчальна мотивація) формується у дітей в тих сім'ях, де їм надавали допомогу при підвищенні вимог, ставилися до них з теплотою, любов'ю і розумінням. А в тих сім'ях, де був присутній жорсткий нагляд або

байдужість, у дитини формувався не мотив досягнення успіху, а мотив уникнення невдачі, що прямо веде до низької навчальної мотивації.

6) Дуже важливим моментом у навчальній мотивації є адекватна самооцінка дитини. Діти з заниженою самооцінкою недооцінюють свої можливості і знижують навчальну мотивацію, діти із завищеною самооцінкою адекватно не бачать межі своїх здібностей, не звикли бачити і визнавати своїх помилок. Тому, дуже важливо – адекватність самооцінки дитини щодо навчального процесу, в тому числі. Важливо пам'ятати, що в житті є багато значимого, крім академічної успішності – можна прожити з середніми знаннями і бути особистістю. Куди гірше, коли немає позитивного самосприйняття – самооцінка занижена, немає почуття впевненості в собі, поваги до себе як до особистості – спробуйте з таким багажем вижити і добитися життєвого успіху.

7) Важливо заохочувати дитину за гарне навчання. Матеріальне заохочення (гроші за гарні оцінки) часто призводить до досягнення цілі будь-якими способами. Тому питання матеріального заохочення дітей за гарне навчання – це те питання, яке кожен батько повинен вирішити для себе самотійно. А ось заохочувати дітей за гарне навчання спільними походами (в цирк, на каток, в боулінг) цілком прийнятно, крім того попутно батьками вирішується ще одне важливе завдання: цікаве спілкування зі своєю дитиною, задоволення потреби дитини бути частиною сімейної системи.

8) У справі підвищення інтересу дитини до навчального процесу дуже важливий контакт з дитиною і довірча атмосфера. Важливо пояснити дитині, що процес формування вміння вчитися процес тривалий, але необхідний. Для підлітка важливо «Не пиляти», не карати, чи не обіцяти нагород. Потрібен контроль – допомога, а не контроль-тиск. Для підлітка важливо піднімати тему професійного визначення.

9) Не очікуйте негайних успіхів – зніміть з цього приводу «рожеві окуляри». Можуть бути падіння, «топтання» на місці. Але якщо ви будете послідовно і систематично працювати над питанням підвищення навчальної мотивації своєї дитини, то неодмінно буде зліт.

Коли дитина відстає в навчанні, батьки настільки турбуються, що найчастіше за все це призводить до постійних сварок, але успішність так і не покращується. Якщо ви як батько заспокоїтесь і зрозумієте, що причина слабкої успішності не тільки в поганому ставленні до навчання й відсутності мотивації, а ще й у тому, що ви не можете примусити дитину бути вмотивованою, то станете краще до неї ставитись і допомагати дитині, коли вона цього потребуватиме. Пам'ятайте: ваша мета – зупинити розвиток негативної реакції й вирішити проблему.